

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

16. november 2023*

Eelotsusetaotlus – Majandus- ja rahapoliitika – Krediidiasutuste suhtes kohaldatavad usaldatavusnõuded – Määrus (EL) nr 575/2013 – Artikli 4 lõike 1 punktid 1 ja 42 – Määratlused – Mõisted „krediidiasutus“ ja „tegevusluba“ – Ilma loata laenude andmine

Kohtuasjas C-427/22,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Varhoven kasatsioonien sadi (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus) 21. juuni 2022. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juunil 2022, kriminaalmenetluses järgmise isiku suhtes:

BG,

menetluses osales:

Varhovna kasatsioonina prokuratura,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud P. G. Xuereb ja A. Kumin (ettekandja),

kohtujurist: A. Rantos,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitas:

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Nijenhuis, D. Triantafyllou ja I. Zaloguin,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: bulgaaria.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT 2013, L 176, lk 1; parandused ELT 2021, L 65, lk 64, ja ELT 2021, L 398, lk 32) artikli 4 lõike 1 punkte 1 ja 42.
- 2 Taotlus on esitatud kriminaalmenetluses, mida alustati BG suhtes, kes mõisteti süüdi kahele füüsilisele isikule intressiga laenu andmises ilma selleks nõutava loata.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 575/2013

- 3 Määruse nr 575/2013 põhjenduses 5 on märgitud:

„Käesolev määrus ja [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta] direktiiv 2013/36/EL[, mis käsitleb krediidasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT 2013, L 176, lk 338; parandused ELT 2020, L 51, lk 13, ja ELT 2020, L 212, lk 20).] koos peaksid moodustama õigusraamistiku, millega nähakse ette finantsinstitutsioonide tegevuse alustamise tingimused, järelevalveraamistik ja usaldatavusnõuded. Seetõttu tuleks käesolevat määrust lugeda koos nimetatud direktiiviga.“

- 4 Määruse artikli 1 „Reguleerimisala“ esimeses lõigus on sätestatud:

„Käesolevas määruses sätestatakse ühtsed eeskirjad üldiste usaldatavusnõuete kohta, mida finantsinstitutsioonid, kelle üle teostatakse järelevalvet direktiivi 2013/36/EL alusel, peavad täitma seoses järgmiste elementidega:

- a) omavahendite nõuded seoses krediidiriski, tururiski, operatsiooniriski ja arveldusriski täielikult kvantifitseeritavate, ühtsete ja standarditud elementidega;
- b) nõuded riskide kontsentreerumise piiramiseks;
- c) pärast artiklis 460 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumist likviidsusnõuded seoses likviidsusriski täielikult kvantifitseeritavate, ühtsete ja standarditud elementidega;
- d) punktidega a, b ja c ja finantsvõimendusega seotud aruandlusnõuded;
- e) avalikustamisnõuded.“

5 Määruse artikli 4 „Mõisted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „krediidiasutus“ – ettevõtja, kelle majandustegevuseks on hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite võtmine avalikkuselt ning oma arvel ja nimel laenu andmine;

[...]

3) „finantsinstitutsioon“ – krediidiasutused ja investeerimisühingud;

[...]

26) „finantseerimisasutus“ – ettevõtja, kes ei ole finantsinstitutsioon ning kelle põhitegevuseks on osaluste omandamine või tegelemine ühe või mitme direktiivi 2013/36/EL I lisa punktides 2 kuni 12 ja punktis 15 loetletud tegevusega, [...]

[...]

42) „tegevusluba“ – ametiasutuse poolt mis tahes vormis välja antud juriidiline dokument, millega antakse luba tegutsemiseks;

[...]“.

6 Määruse nr 575/2013, mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrusega (EL) 2019/2033 (ELT 2019, L 314, lk 1) (edaspidi „muudetud määrus nr 575/2013“), artikli 4 lõike 1 punktis 1 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „krediidiasutus“ – ettevõtja, kelle äritegevus seisneb järgmises:

a) hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine avalikkuselt ja oma arvel laenu andmine;

b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu [15. mai 2014. aasta] direktiivi 2014/65/EL [finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT 2014, L 173, lk 349)] I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevus, kui täidetud on üks järgmistest tingimustest ning ettevõtja ei ole kaubadiiler, lubatud heitkoguse väärtpaperite diiler, investeerimisfond ega kindlustusandja:

i) ettevõtja konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem;

ii) ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro ning ettevõtja kuulub konsolideerimisgruppi, mille puhul kõigi selliste sinna kuuluvate ettevõtjate, kes tegelevad direktiivi 2014/65/EL I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevusega ja kellest iga üksiku ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro, konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem, või

iii) ettevõtja vara koguväärtus on alla 30 miljardi euro ning ettevõtja kuulub konsolideerimisgruppi, mille puhul kõigi selliste sinna kuuluvate ettevõtjate, kes tegelevad direktiivi 2014/65/EL I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevusega, konsolideeritud vara koguväärtus on 30 miljardit eurot või rohkem, kui

konsolideeritud järelevalvet tegev asutus järelevalvekolleegiumiga konsulteerides nii otsustab, et käsitleda võimalikku nõuete täitmisest kõrvalehoidmise riski ja võimalikke [Euroopa L]iidu finantsstabiilsust ohustavaid riske;

punkti b alapunktide ii ja iii kohaldamisel, kui ettevõtja kuulub kolmanda riigi konsolideerimisgruppi, arvestatakse iga liidus tegevusloa saanud kolmanda riigi konsolideerimisgrupi filiaali koguvara kõigi konsolideerimisgruppi kuuluvate ettevõtjate vara koguväärtuse hulka.“

- 7 Määruse 2019/2033 artikli 62 punkti 1 kohaselt asendati määruse nr 575/2013 pealkiri järgmise tekstiga:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013, mis käsitleb krediitiasutuste suhtes kohaldatavaid usaldatavusnõudeid ja millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012“.

Direktiiv 2013/36

- 8 Direktiivi 2013/36 põhjendustes 2 ja 42 on märgitud:

„(2) Käesolev direktiiv peaks muu hulgas sisaldama sätteid tegevuslubade andmise, olulise osaluse omandamise, asutamisevabaduse ja teenuste osutamise vabaduse teostamise, päritoluliikmesriigi ja vastuvõtva liikmesriigi järelevalveasutuste sellekohaste volituste kohta ning sätteid, millega reguleeritakse algkapitali ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute järelevalvet. [...] Seepärast tuleks käesolevat direktiivi lugeda koos määrusega [nr 575/2013] ning käesolev direktiiv koos nimetatud määrusega peaks moodustama õigusraamistiku, millega reguleeritakse pangandustegevust, selle järelevalveraamistikku ning krediitiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõudeid.

[...]

(42) Käesolev direktiiv ei tohiks piirata liikmesriikide kriminaalkaristusi käsitlevate õigusaktide mis tahes sätete kohaldamist.“

- 9 Direktiivi artikkel 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiiviga kehtestatakse eeskirjad, mis käsitlevad järgmist:

a) finantsinstitutsioonide tegevuse alustamise tingimused;

[...]“.

- 10 Direktiivi artikli 3 „Mõisted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „krediitiasutus“ – määruse [nr 575/2013] artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud krediitiasutus;

[...]

22) „finantseerimisasutus“ – määruse [nr 575/2013] artikli 4 lõike 1 punktis 26 määratletud finantseerimisasutus;

[...]

38) „tegevusluba“ – määruse [nr 575/2013] artikli 4 lõike 1 punktis 42 määratletud tegevusluba;

[...]“.

11 Direktiivi 2013/36 III jaotise 1. peatükk „Krediidiasutuse tegevuse alustamise ja jätkamise üldtingimused“ sisaldab muu hulgas artikleid 8 ja 9.

12 Direktiivi artikli 8 „Tegevusloa andmine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid nõuavad, et krediidiasutused saaksid enne tegevuse alustamist tegevusloa. [...]“.

13 Direktiivi artikli 9 „Keeld, mille kohaselt isikud või ettevõtjad, mis ei ole krediidiasutused, ei tohi tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid keelavad teistel isikutel ja ettevõtjatel, kes ei ole krediidiasutused, tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega.“

14 Direktiiv 2013/36 sisaldab V jaotist „Asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust reguleerivad sätted“, mille 1. peatükk „Üldpõhimõtted“ sisaldab muu hulgas direktiivi artiklit 34.

15 Artikli 34 „Finantseerimisasutused“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmesriigid näevad ette, et I lisa loetletud tegevusaladega võivad nende territooriumil vastavalt artiklile 35, artikli 36 lõigetele 1, 2 ja 3, artikli 39 lõigetele 1 ja 2 ning artiklitele 40 kuni 46 kas filiaali asutamise või teenuste osutamise teel tegeleda kõik teise liikmesriigi finantseerimisasutused, olenemata sellest, kas tegemist on krediidiasutuse tütarettevõtjaga või vähemalt kahe krediidiasutuse ühisomandis oleva tütarettevõtjaga, mille asutamislepingus ja põhikirjas on lubatud tegelemine sellistel tegevusaladel ja mis vastavad kõigile järgmistele tingimustele:

[...]“.

16 Direktiivi 2013/36 I lisa „Vastastikku tunnustatavate tegevuste loetelu“ punktid 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite kaasamine.

2. Laenutehingud, sealhulgas: tarbijakrediit, kinnisvaraga seotud krediidilepingud, regressiõigusega või -õiguseta faktooring, äritehingute finantseerimine (sealhulgas maksekohustuste ost).“

Direktiiv 2014/65

- 17 Direktiivi 2014/65 I lisa pealkiri on „Teenuste ja tegevuste ja finantsinstrumentide loetelud“. I lisa A jao „Investeermisteenused ja -tegevused“ punktides 3 ja 6 on sätestatud:

„3) kauplemine oma arvel;

[...]

6) finantsinstrumentide ja/või finantsinstrumentide emissiooni tagamine kindla kohustuse alusel“.

Bulgaaria õigus

Karistusseadustik

- 18 Karistusseadustiku (Nakazatelen kodeks) artikli 252 lõikes 1 on sätestatud:

„Isikut, kes teeb ilma asjaomase loata majandus- või kutsetegevuse raames panga-, kindlustus- või muid finantstehinguid, osutab makseteenuseid või emiteerib e-raha, mille suhtes on nõutav luba, karistatakse kolme- kuni viieaastase vangistuse ja kuni poole vara konfiskeerimisega.“

Krediidiasutuste seadus

- 19 Krediidiasutuste seaduse (Zakon za kreditnite institutsii; DV nr 59, 21.7.2006) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „krediidiasutuste seadus“) artikli 2 lõikes 1 on mõiste „pank“ (krediidiasutus) määratletud järgmiselt:

„Juriidiline isik, kes võtab avalikkuselt vastu hoiuseid või muid tagasimakstavaid vahendeid ning annab oma arvel ja riisikol laene või muid rahalisi vahendeid.“

- 20 Seaduse artikli 3 lõike 1 punktis 3 on mõiste „finantseerimisasutus“ määratletud kui isik, kes ei ole finantsinstitutsioon ega tööstusvaldusettevõtja ning kelle põhitegevus on eelkõige laenu andmine vahenditest, mis ei pärine avalikkuselt vastu võetud hoiustest või muudest tagasimakstavatest vahenditest.

- 21 Seaduse artikli 3a lõikes 1 on sätestatud:

„Artikli 2 lõike 2 punktides 6, 7 ja 12 ning artikli 3 lõike 1 punktides 2 ja 3 nimetatud tegevustega majandus- või kutsetegevuse raames tegelemiseks tuleb isik kanda [Balgarska narodna banka (Bulgaaria keskpank) (BNB)] avalikku registrisse, kui üks või mitu neist tegevustest on tema jaoks olulised. Olulise tegevuse määramise kriteeriumid on sätestatud BNB põhimääruses.“

- 22 Sama seaduse artikli 13 lõike 1 kohaselt on pangandustegevusega tegelemiseks nõutav BNB väljastatud tegevusluba.

- 23 Krediidiasutuste seaduse lisasätete lõikes 4 on sätestatud, et selle seadusega võetakse muu hulgas üle direktiivi 2013/36 sätteid.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 24 Ajavahemikul 2016. aasta aprillist kuni 2017. aasta septembrini andis Bulgaaria kodanik BG, kes töötas sel ajal vallavolikogu nõunikuna, kahele füüsilisele isikule sularahas intressiga laenu.
- 25 BG mõisteti 1. oktoobri 2020. aasta kohtuotsusega süüdi majandus- või kutsetegevuse raames pangatehingute tegemises ilma selleks krediidasutuste seaduses nõutud luba omamata. Seetõttu mõisteti talle eelkõige karistusseadustiku artikli 252 lõike 1 alusel kolmeaastane tingimisi vangistus nelja-aastase katseajaga ning konfiskeeriti tema omandis olevad teatavad esemed.
- 26 See kohtuotsus jäeti apellatsioonistmes 15. aprilli 2021. aasta kohtuotsusega muutmata. BG esitas apellatsioonikohtu otsuse peale kassatsioonkaebuse Varhoven kasatsionen sadile (Bulgaaria kõrgeim kassatsioonikohus), kes on käesolevas asjas eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 27 Nimetatud kohus märgib, et kriminaalmenetluse seadustiku (Nakazatelno-protsesualen kodeks) asjakohaste sätete kohaselt võib ta muu hulgas süüdistatava õigeks mõista, kui kohtuasja asjaolud võimaldavad järeldada, et süüdistatav ei ole talle ette heidetavat tegu toime pannud või kui see tegu ei ole süütegu, või muuta apellatsioonistmes tehtud kohtuotsust, kvalifitseerides selle teo teiseks süüteo, mille eest võib mõista sama raske või kergema karistuse kui süüteo eest, milles ta süüdi mõisteti.
- 28 Ent selle kindlakstegemiseks, kas ta võib kasutada ühte või teist nendest pädevustest, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus enda sõnul enne täpsustama määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktides 1 ja 42 koostoimes direktiivi 2013/36 artikli 9 lõikega 1 ja I lisa punktidega 1 ja 2 esitatud määratluste ulatust. Nimelt on nende liidu õigusnormide tõlgendamine asjakohane, et teha kindlaks karistusseadustiku artikli 252 lõikes 1 nimetatud süüteo koosseisutunnuste, eelkõige selles esitatud mõiste „pangatehing“ tegelik tähendus.
- 29 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, et Bulgaaria kohtupraktika ja õigusteooria kohaselt selgitatakse riigisisises õiguses nende tunnuste tähendust väljaspool kriminaalõiguse valdkonda kuuluvate seadustega, eelkõige krediidasutuste seadusega, milles reguleeritakse pankade tegevust ja määratletakse sellised mõisted nagu „pank“, „pangatehing“, „pangandustegevus“ ja „pangalaen“. Lisaks nähtub eelotsusetaotlusest, et see seadus võtab muu hulgas üle direktiivi 2013/36 sätteid.
- 30 Mõiste „pangandustegevus“ kohta on selles seaduses sätestatud, et see tegevus tähendab krediidasutuse jaoks hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite avalikkuselt vastu võtmist ning oma arvel ja riisikol laenu või muude rahaliste vahendite andmist. Kõnealuse kohtu arvates on seega selle mõiste määratlus kooskõlas määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 1 esitatud määratlusega
- 31 Teiseks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et karistusseadustiku artikli 252 lõike 1 alusel, koostoimes krediidasutuste seaduse artikli 13 lõikega 1, on ilma BNB väljastatud tegevusloata igasuguse pangandustegevusega tegelemine – muu hulgas pangalaenude andmine – süütegu.
- 32 Kolmandaks märgib sama kohus, et mitmes tema hiljutises otsuses on täpsustatud mõistet „pangatehing“ karistusseadustiku artikli 252 lõike 1 tähenduses. Nendes otsustes on leitud, et sellise tehinguna ei saa määratleda majandus- või kutsetegevuse raames intressiga laenude

andmist rahalistest vahenditest, mis ei pärine avalikkuselt saadud hoiustest. Nendes kohtuasjades tehtud kohtuotsustega mõisteti süüdistatavad õigeks põhjendusega, et see säte on kohaldatav üksnes pangandustegevusele, mille jaoks on ette nähtud loa taotlemise kord.

- 33 Neljandaks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et laenu andmine vahenditest, mis ei pärine avalikkuselt vastu võetud hoiustest või muudest tagasimakstavatest vahenditest, on finantstehing, mille jaoks on krediidasutuste seaduse artikli 3a lõikes 1 ette nähtud registreerimise, mitte tegevusloa taotlemise kord. Selle tegevusega majandus- või kutsetegevuse raames ilma niisuguse registreerimiseta tegelemine ei kujuta endast süütegu.
- 34 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on siiski kahtlusi, kuidas mõista täpselt määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 1 toodud määratlust „krediidasutus“. Seega küsib ta, kas sidesõna „ning“ kasutamine selles määratluses, mis seob avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmise laenu andmisega, tähendab, et selline krediidasutus annab laene üksnes avalikkuselt saadud vahenditest ega või anda laene ka muudest allikatest saadud vahenditest, nagu kogutud tasud või intressid. Need kahtlused tulenevad ka direktiivi 2013/36 artikli 9 lõikes 1 sätestatud sõnaselgest keelust, mis näeb ette, et isikud või ettevõtjad, kes ei ole krediidasutused, ei tohi tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega, ning asjaolust, et direktiivi I lisa punktides 1 ja 2 on nimetatud tegevused loetletud eraldi.
- 35 Lisaks leiab see kohus, et tal on vaja selgitusi määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 42 sisalduva termini „tegevusluba“ määratluse tõlgendamise kohta. See termin tähistab dokumenti, mis annab õiguse tegutsemiseks selles määruses ja direktiivis 2013/36 ette nähtud raamides. Täpsemalt soovib nimetatud kohus teada, kas määratlus „mis tahes vormis välja antud juriidiline dokument, millega antakse luba tegutsemiseks“ hõlmab nii riigisisises õiguses krediidasutuste jaoks ette nähtud tegevusloaga antud luba kui ka registreerimise teel saadud luba, mis väljastatakse riigisisises õiguses ette nähtud loakorra kohaselt finantseerimisasutustele.
- 36 Neil asjaoludel otsustas Varhoven kasatsioonien sad (kõrgeim kassatsioonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas mõistet „krediidasutus“, mis on määratletud [määruse nr 575/2013] artikli 4 lõike 1 punktis 1, tuleb tõlgendada nii, et laenu andmiseks võib kasutada üksnes avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahenditena vastuvõetud vahendeid, või võib krediidasutus laenu anda ka teistest allikatest saadud vahenditest?
 2. Kuidas tuleb tõlgendada [määruse nr 575/2013] artikli 4 lõike 1 punktis 42 sisalduva määratluse „mis tahes vormis välja antud juriidiline dokument, millega antakse luba tegutsemiseks“ sisu ja kas see hõlmab nii laenutehinguteks tegevusloa andmise korda kui ka registreerimise teel loa andmise korda?“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 37 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel eelotsuse kiirmenetluses. Nimetatud kohus põhjendab oma taotlust sellega, et tema menetluses olev kohtuasi on kiireloomuline, kuna BGd süüdistatakse 2016. aastal toime pandud tegudes ja põhikohtuasja menetluse pikkus võib kahjustada õigust õiglasele kohtulikule arutamisele.

38 Euroopa Kohtu esimene koda otsustas 14. juulil 2022 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta see taotlus rahuldamata, sest artiklis 107 ette nähtud kiireloomulisuse tingimus ei ole täidetud.

Euroopa Kohtu pädevus

39 Kõigepealt tuleb märkida, et põhikohtuasja asjaolud ei kuulu määruse nr 575/2013 – mille tõlgendamist eelotsusetaotlus puudutab – kohaldamisalasse.

40 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb siiski, et Euroopa Kohus on pädev lahendama liidu õiguse norme puudutavaid eelotsusetaotlusi olukorras, kus põhikohtuasja faktilised asjaolud ei ole küll vahetult liidu õiguse kohaldamisalal, kuid liidu õigusnormid on riigisisese õigusega muudetud kohaldatavaks seeläbi, et riigisiseses õiguses on viidatud nende sisule (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus C ja A, C-257/17, EU:C:2018:876, punkt 31 ning seal viidatud kohtupraktika).

41 Sellises olukorras on liidul nimelt kindel huvi selle vastu, et lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus tõlgendataks liidu õigusest üle võetud norme ühetaoliselt (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus C ja A, C-257/17, EU:C:2018:876, punkt 32 ning seal viidatud kohtupraktika).

42 Liidu õiguse sätete tõlgendamine Euroopa Kohtu poolt olukordades, mis ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, on niisiis õigustatud, kui need sätted on riigisiseste õigusnormidega muudetud selliste olukordade suhtes vahetult ja tingimusteta kohaldatavaks, et tagada selliste olukordade ja liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluvate olukordade ühesugune kohtlemine (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus C ja A, C-257/17, EU:C:2018:876, punkt 33, ning 10. septembri 2020. aasta kohtuotsus Tax-Fin-Lex, C-367/19, EU:C:2020:685, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Sellega seoses tuleb veel meenutada, et konkreetsed asjaolud, mis võimaldavad tuvastada, et liidu õigusnormid on riigisisese õigusega muudetud vahetult ja tingimusteta kohaldatavaks, peavad nähtuma eelotsusetaotlusest (vt selle kohta 27. aprilli 2023. aasta kohtuotsus Banca A (ühinemisdirektiivi kohaldamine riigisiseses olukorras), C-827/21, EU:C:2023:355, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 Käesoleval juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellel ainsana on pädevus ELTL artiklis 267 ette nähtud õiguslase koostöö süsteemi raames riigisisest õigust tõlgendada (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus C ja A, C-257/17, EU:C:2018:876, punkt 34 ning seal viidatud kohtupraktika), esitanud põhjused, miks tal tekkis määruse nr 575/2013 tõlgendamist puudutav küsimus, ning toonud välja seose selle määruse ja põhikohtuasjas käsitletavate riigisiseste õigusnormide vahel. Eelotsusetaotluses esitatud konkreetsetest asjaoludest nähtub seega, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab selles menetluses sisulise otsuse tegemisel tuginema kõnealuses määruses sisalduvatele määratlustele.

45 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et need määratlused on Bulgaaria õigusega muudetud vahetult ja tingimusteta kohaldatavaks selliste olukordade suhtes nagu põhikohtuasjas käsitletavad ning liidul on seega kindel huvi selle vastu, et Euroopa Kohus lahendaks eelotsusetaotluse.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 46 Kõigepealt tuleb märkida, et esimeses küsimuses viidatud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1, mis sisaldab mõiste „krediidiasutus“ määratlust, muudeti määrusega 2019/2033.
- 47 Enne seda muudatust oli see mõiste määratletud kui „ettevõtja, kelle majandustegevuseks on hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite võtmine avalikkuselt ning oma arvel ja nimel laenu andmine“.
- 48 Pärast kõnealust muudatust käsitatakse „krediidiasutusena“ ettevõtjat, kelle äritegevus seisneb ühes või mitmes muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktides a ja b nimetatud tegevuses.
- 49 Viimati nimetatud tegevused on vastavalt artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktile a „hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine avalikkuselt ja oma arvel laenu andmine“ ning vastavalt artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktile b „direktiivi [2014/65] I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud tegevus“, kui täidetud on teatavad tingimused.
- 50 Käesoleval juhul tuleb ühelt poolt märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt on mõiste „krediidiasutus“ määratlus määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses asjakohane selle karistusõiguse normi tõlgendamisel, mille alusel BG süüdi mõisteti.
- 51 Teiselt poolt puudutab see süüdimõistev kohtuotsus tegusid, mis leidsid aset ajavahemikus 2016. aasta aprillist kuni 2017. aasta septembrini, st enne seda, kui jõustus selle määruse artikli 4 lõike 1 punkti 1 määrusega 2019/2033 tehtud muudatus.
- 52 Ei ole aga välistatud, et sellel muudatusel on mõju, arvestades leebema karistusseaduse (*lex mitior*) tagasiulatava kohaldamise põhimõtet. Kuigi Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust ei nähtu, kuidas see põhimõte on Bulgaaria õiguses väljendatud, on see siiski igal juhul tagatud Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni – millega Bulgaaria Vabariik on ühinenud – artikli 7 lõikega 1 (vt selle kohta EIK 17. septembri 2009. aasta otsus *Scoppola vs. Itaalia* (nr 2), CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, punkt 109).
- 53 Neil asjaoludel tuleb esimesele küsimusele vastamiseks võtta arvesse määrusega 2019/2033 määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 tehtud muudatust.
- 54 Lõpuks, kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, näib, et BG ei tegelenud ühegi muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktis b nimetatud tegevusega.
- 55 Seega tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et ettevõtja kuulub mõiste „krediidiasutus“ alla selle määruse artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses üksnes siis, kui tema tegevus seisneb laenu andmises avalikkuselt vastu võetud hoiustest või muudest tagasimakstavatest vahenditest pärit vahenditest, välja arvatud muudest allikatest saadud vahendid.

- 56 Sellega seoses tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei tule liidu õigusnormi tõlgendamisel arvesse võtta mitte ainult normi sõnastust, vaid ka selle konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa norm on. Ka liidu õigusnormi tekkelugu võib anda asjakohast teavet selle normi tõlgendamiseks (16. märtsi 2023. aasta kohtuotsus Towercast, C-449/21, EU:C:2023:207, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Mis puudutab muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a sõnastust, siis tuleb märkida, et see sisaldab kahte komponenti: esiteks „hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite vastuvõtmine avalikkuselt“ ja teiseks „oma arvel laenu andmine“. Lisaks on need kaks komponenti seotud sidesõnaga „ja“.
- 58 Sellest tuleb järeldada, et ettevõtja, kes ei tegele ühegi artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktis b nimetatud tegevusega, kuulub mõiste „krediidiasutus“ alla artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses vaid siis, kui tema tegevus seisneb kumulatiivselt nii hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite avalikkuselt vastuvõtmises kui ka oma arvel laenu andmises.
- 59 Kuigi ei ole ka välistatud, et laenu antakse vahenditest, mis pärinevad muudest allikatest kui avalikkuselt vastu võetud hoiused või muud tagasimakstavad vahendid, on hoiuste vastuvõtmine ja laenu andmine üldjuhul paratamatult seotud.
- 60 Seda kinnitab muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a eesmärk, milleks on mõiste „krediidiasutus“ funktsionaalne määratlemine.
- 61 See säte pärineb nõukogu 12. detsembri 1977. aasta esimese direktiivi 77/780/EMÜ krediidiasutuste asutamise ja tegevusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT 1977, L 322, lk 30) artikli 1 esimesest taandest.
- 62 Viimati nimetatud sätte tekkeloost nähtub aga, et mõiste „krediidiasutus“ määratlus põhineb funktsioonil, mida täidavad eelkõige pangad riigi raharingluses, kusjuures nende peamine ülesanne on luua seos säästude ja investeringute vahel, st koguda ja laenata raha (ettepanek võtta vastu nõukogu direktiiv [krediidi]asutuste asutamise ja tegevusega seotud õigusnormide kooskõlastamise kohta (KOM(74) 2010 (lõplik), lk 6)).
- 63 Sellest järeldub, et ettevõtja, kes ei võta avalikkuselt vastu hoiuseid või muid tagasimakstavaid vahendeid ning kes seega piirdub laenu andmisega muudest allikatest pärit vahenditest, ei kuulu mõiste „krediidiasutus“ alla muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a tähenduses.
- 64 Seda järeldust ei lükka ümber asjaolu, et pärast määruse nr 575/2013 muutmist määrusega 2019/2033 viitab artikli 4 lõike 1 punkt 1 nüüd ettevõtjale, kelle „äritegevus seisneb järgmises“.
- 65 Seda muudatust tehes ei eristanud nimelt liidu seadusandja artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktis a tegevust, mis seisneb hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite avalikkuselt vastuvõtmises, laenu andmise tegevusest, mis on kinnituseks sellest, et neid kahte tegevust tuleb käsitada nii, et need moodustavad ühe terviku. Lisaks on erinevalt sellest sättest sama artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunktis b omakorda viidatud direktiivi 2014/65 I lisa A jao punktides 3 ja 6 osutatud mis tahes tegevusele.

- 66 Mis puudutab ka eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi direktiivi 2013/36 artikli 9 lõike 1 ja selle direktiivi I lisa kohta, siis tuleb esiteks märkida, et artikli 9 lõikes 1 on sõnaselgelt sätestatud keeld, mis näeb ette, et isikud või ettevõtjad, kes ei ole krediidasutused, ei tohi tegeleda avalikkuselt hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite kaasamisega, kuid nimetatud ei ole laenude andmist, ning teiseks, et I lisa punktides 1 ja 2 on hoiuste kaasamine ja laenu andmine loetletud eraldi. See ei mõjuta siiski mõistele „krediidasutus“ antud tõlgendust määruse nr 575/2013 tähenduses.
- 67 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et muudetud määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a tuleb tõlgendada nii, et ettevõtja kuulub mõiste „krediidasutus“ alla artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses üksnes siis, kui tema tegevus seisneb kumulatiivselt nii hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite avalikkuselt vastuvõtmises kui ka oma arvel laenu andmises, kui need avalikkuselt vastu võetud hoiused või muud vahendid on mõeldud laenu andmiseks, ilma et oleks välistatud, et laenu antakse ka muudest allikatest pärit vahenditest.

Teine küsimus

- 68 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas mõistet „tegevusluba“ määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 42 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab laenutehinguteks registreerimise teel loa andmise korda.
- 69 Kõigepealt tuleb analüüsida selle küsimuse konteksti.
- 70 Esiteks karistatakse põhikohtuasjas kõne all oleva karistusõiguse normi, st karistusseadustiku artikli 252 lõike 1 kohaselt „[i]sikut, kes teeb ilma asjaomase loata majandus- või kutsetegevuse raames panga-, kindlustus- või muid finantstehinguid“. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgituste kohaselt on see säte kohaldatav üksnes tegevustele, mille jaoks on ette nähtud tegevusloa andmise kord.
- 71 Teiseks nähtub nendest selgitustest, et kui laenu andmine vahenditest, mis ei pärine avalikkuselt vastu võetud hoiustest või muudest tagasimakstavatest vahenditest, ei ole mitte pangatehing, siis on see vähemalt finantstehing, mille jaoks on riigisisises õiguses ette nähtud registreerimise, mitte tegevusloa andmise kord, mistõttu sellise tegevusega majandus- või kutsetegevuse raames ilma registreerimiseta tegelemine ei kujuta endast süütegu.
- 72 Eelotsusetaotluse esitanud kohus näib aga arvavat, et mõiste „tegevusluba“ tõlgendamine määruse nr 575/2013 tähenduses on asjakohane karistusseadustiku artikli 252 lõike 1 tähenduses mõiste „luba“ tõlgendamisel, kuna juhul, kui laia tõlgenduse kohaselt kuuluks registreerimise kord ka nende mõistete alla, tuleks finantstehingute, nagu tavalised laenutehingud, ilma registreeringuta tegemist pidada samuti selles sättes nimetatud süüteoaks.
- 73 Sellega seoses tuleb sarnaselt Euroopa Komisjoniga märkida, et mõistet „tegevusluba“ määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punkti 42 tähenduses tuleb käsitada selle määruse kontekstis, mis hõlmab direktiivi 2013/36.
- 74 Kõnealuse direktiivi III jaotise 1. peatükis on reguleeritud krediidasutuse tegevuse alustamise üldtingimused. Eelkõige on direktiivi artikli 8 lõikes 1 sätestatud, et liikmesriigid nõuavad, et krediidasutused saaksid enne tegevuse alustamist tegevusloa.

- 75 Seevastu finantseerimisasutuste puhul – mille hulka kuuluvad määruse nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 26 toodud määratluse kohaselt ettevõtjad, kes ei ole krediidasutused ja kelle põhitegevus on (ainult või muu hulgas) laenude andmine – näeb direktiiv 2013/36 V jaotises ette üksnes asutamisevabadust ja teenuste osutamise vabadust reguleerivad sätted.
- 76 Sellest järeldub, et tingimused, mis reguleerivad loa saamist finantseerimisasutusena määruse nr 575/2013 tähenduses, on kindlaks määratud üksnes riigisisel tasandil, mistõttu ei ole niisuguste lubade tingimuste osas selle määruse tähenduses mõiste „tegevusluba“ ulatus põhikohtuasjas asjakohane.
- 77 Neil asjaoludel ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 78 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrusega (EL) 2019/2033) artikli 4 lõike 1 punkti 1 alapunkti a

tuleb tõlgendada nii, et

ettevõtja kuulub mõiste „krediidasutus“ alla artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses üksnes siis, kui tema tegevus seisneb kumulatiivselt nii hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite avalikkuselt vastuvõtmises kui ka oma arvel laenu andmises, kui need avalikkuselt vastu võetud hoiused või muud vahendid on mõeldud laenu andmiseks, ilma et oleks välistatud, et laenu antakse ka muudest allikatest pärit vahenditest.

Allkirjad